

PROTESTÁNS
NÉPISKOLAI LAP.

A debreczeni-, alsószabolcs-hajduvidéki, debreczenegyházmegyei tanítóegyletek közlönye.

Megjelen hetenkint: szombaton.

Előfizetési árak:

Egy évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Előfizetési és hirdetési díjak a kiadóhivatalhoz KUTASI IMRE nyomdájába czimzendők.

A lap szellemi és „Nyiltteret illető“ részét érdeklő minden közlemény a szerkesztőséghez (Kutasi Imre nyomdája) intézendők.

Bérmentetlen levelek nem fogadtatnak el.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

„Csak bátorság kellene!“

— Szerkesztői elmélkedés. —

Azt hiszem, más is, mint magam, természetesnek találja, hogy engem, mint két meglehetősen elterjedt lap szerkesztőjét, sokan felkeresnek levélben. Adnak elintézés végett megbízásokat is, de légtöbbször a lap szellemi részét illető ügyekben váltunk szót. Megvallom: nem vagyok jó levélíró. Hiába: egésznap írok, s jól esik — a levélírást hallasztani. Ép azért katonás rövidséggel, sok levélre a szerkesztői izenetekben szoktam válaszolni s csak nagy ritkán szánva magamat a külön levélíráásra.

Sok minden féle tartalmu levelek közt akad nem egy, a melyen kisebb-nagyobb mértékben jól el lehet gondolkoznom. Ilyen az is, a melyet a napokban kaptam, a melynek néhány pár sora gondolkozóra ejtett. A levél tisztelt írója egyike a kiválóbb ev. ref. tanítóknak; képzettsége és széleskörű tapasztalata, no meg ügyes tolla is, mint egy ráutalnak a hírlapi működésre. De nem teszi. Tartózkodik attól. És ir arra nézve a következőleg:

„Sok mozzanatot lehetne innen, e népes egyházból, a tanúgyről egykor-máskor írni. Az egyh. tanácsnak tanúgyre vonatkozó végzéseit, tanítók választása, a vizsgák, a tanítói gyűlések, értekezletek stb, mind megannyi tárgya lehetne egy-egy levélnek. „Csak bátorság kellene“.

Ez a pár sor nagyon meglepett; de legjobban persze — a vége.

„Csak bátorság kellene!“

Mi ez? Mit akar mondani a levél írója? Nincs bátorsága megjeleni művével a szerkesztő előtt, a ki mindenkit a legbensőbb szeretettel szokott fogadni, kinek öröme leirhatatlan, valahányszor egy-egy új munka társra tesz szert, — vagy ha régiiek ismét jelentkeznek. Én nem hiszem, hogy egy képzett tanító a szerkesztői visszautasítástól tartana, hogy a képzelt mogorva és rideg szerkesztői arc indítja arra, hogy így szóljon: van tárgy sok, nagyon sok de hát, „Csak bátorság kellene!“

Szomorú vallomás ez t. olvasók! De nem az egyénre a ki teszi, de a társadalomra, a melynek nyomása ily nyilatkozatok tételére kényszerít.

Én ki több mint 10 év óta működöm a hírlapírás terén, már megszoktam, hogy a hírlapban dolgozó, ha igazat akar írni: betöri a fejét, mert veritás ódiumparit! s igazoltnak találom ha a különben e téren hivatottak az írástól huzalkodnak, nem akarva magoknak bajt szerezni.

Vannak írók, a kik mindentéle helyzettel megtudnak igen könnyen alkudni, ha — van belőle anyagi haszon, a kik e miatt oly eszmék apostolaivá szegődnek, a melyek különben egyáltalában nem érdemlik a terjesztést. Vannak, a kik azt hiszik, hogy ők mindenkinek lelkén és eszén uralkodni tudnak, pedig bizony, mint a Sekszpir Hamletje mondja, egy furulyán is nehéz játszani. De hát egy hatalmasnak kegyes mosolyáért a semmiféle alaku felhőre sokan rámondják a Hamlet Poloniusaként, hogy az bagoly, tévéhez stb. hasonlít . . .

Szomorú dolog, hogy ma nem merik még sokan kifejezni gondolataikat. Hát nem él hazánkban s épen felekezettünkben a gondolat szabadság? Hát a lélek élehetlensége odáig ment már, hogy lenyügözött helyzetéből kimenekülni nem tud?

Én azt hiszem, hogy sok, nagyon sok tanító fiókjában hever jól elrejtve, több talpra esett cikk, különösen az illető hely tanügyi viszonyaira nézve, de persze, mi lenne, ha kitudnák írójának nevét! Meg ha ki nem tudják is gyanusitnak rögtön s kezdetét veszi a sokszor igen szomorun végződő szekirozás.

A tanító mért reszkirozná, állását, nyugalmát s családjá jövőjét? Megalkuszik a helyzettel; robotszerű elvégzi kötelességét, nagyot köszön a nagytiszteletű czimet igénylő tiszteletes urnak, a kurátornak, meg az iskolaszék minden tagja előtt kalap levéve hajtogatja magát s valószínűleg kap is egy kis megemlékezést a szük fizetésen kívül.

Helyes; mindenkinek maga legyen az első, de kérdem nem merlünék-e gyakran fel oly dolgok, a melyeket közhírré tenni semi reszkirozással nem jár? A melyeknek közlése által csak a közjónak tennénk szolgálatot? Ehez is „csak bátorság kellene?“ — Nem gondolnám. S ha igen, hol van a tanítói függetlenség?

A szerkesztő pedig mint paizs mindenkit eltakar. Az éles nyilak ő rá hullanak, majd védekeznek ő, a nélkül, hogy valakinek megtudni sikerülne, hogy ki, vagy kik vannak a — paizs mögött.

Tudom jól, hogy sok ideges ember van, a kik különösen nem rokonszenveznek az írófélekkel. A szakirodalom terén is vannak ily furta tünemények a kik pl. szörnyűködnek, ha egy tanító éles bírálatban részesíti a létező helyzetet.

Lapunk ez évi 12. számában elmondtuk a tekintetben nézetünket, idéztük egyik laptársunk idevonatkozó szavait, melyeknek veleje az, hogy a tanítónak kötelessége írni a szaklapba. Persze nem holmi stilgyakorlatokat, hanem szakszerű dolgokat. Tárgy

rengeteg mennyiségben kínálkozik s az eszme surlódás soha nem árt.

Nem kell azt elvül fogadni, hogy a „tanító ne fir káljon ujságba” mint a hogy magokat sokan kifejezik. Szomorú állapot volna, ha minden téren, mindenki ezt vallaná! Akkor ma is olyan sötétség volna, mint volt a közép korban. Ma gondolat szabadság van s a sajtó is szabad.

Igaz, a toll két élű fegyver. Lehet vele könnyen gyilkolni testet is, lelket is. Amde a tanító sokkal komolyabb már állásánál fogva is, sem hogy ilyen formán használja a legnemesebb eszközt. A gyermek kezébe nem való a kés, de — a komoly higadt ember kezében igen hasznos — szerszám az.

A bátorság ne hiányozzék senkiben a dolgozásnál, minden szerkesztő tudja azt, hogy miből, mikor, mit lehet adni s bizonyára óvatos lesz minden czikk kiadásánál a lap és a szerző érdekében.

Ép azért „csak bátorság” és adjanak tanítóink egymásnak — szellemi műveikkel találkozt a mi lapunk — hasábjain.

Sz. J.

A confirmálás törvényszabta időben való teljesítésének akadályai városi és falusi egyházakban.

Istenünk jóvoltából elmúltak a husvéti szent ünnepek s, az elemi felsőbb népiskola osztályaiban lázas munkásság és szorgalom folyik a növendékek között (már t. i. ahol valóban tönténik ilyesmi!) készülnek a többi tantárgyak begyakorlása mellett a confirmációra. Némely egyházakban ez idő szerint már tényleg megtörtént a növendékek confirmálása; ott tehát már az előbb említett lázas munka és szorgalom visszatért az iskolai foglalkozás széles és tágas medrébe: nem rohan a tudomány patakja, — hogy képes kifejezéssel éljek, — hanem csak folydogál csendesen!

Mert hiszen mi: tanítók vagyunk legközvetlenebb tanúi, mennyire tetszik a gyermekeknek minden, ami az ujság jellegével s ingerével bír; épen ilyen a confirmációra való készülés is, új a gyermekek előtt s míg a többi tantárgyakból történt előmenetökről (pl. írás, olvasás, számolás stb.) számtalan szor adhatnak az életben bizonyosságot: addig a confirmálás csak egyszer történik életök folyama alatt s ez az egy dolog képes bennök csaknem határtalan örömet gerjeszteni.

Sokan fenti szavaimat talán arra magyaráznák, hogy azért örülnek a növendékek a confirmációnak, mert ennek megtörténte után bucsút vesznek a mindennapi iskolától! Megengedem hogy sok növendék, ki az iskolát békónak, rabláncznak tekinti: ebből a szempontból örül; de saját tapasztalásom után mondhatom, hogy az eszesebbek és szorgalmasabbak kik az iskolát, a tanulást a gyermeki kor éltető levegőjének tartják: azért örülnek, hogy Isten jóvoltából elérhették azt az időt, melyben ők is részesülhetnek a második szentsákrakomóban: az Urvacsorájában. Sőt vannak növendékek, kik confirmálás után is szorgalmas látogatói a mindennapi iskolának s az elemi iskola minden osztályát elvégzik.

Sajnálattal kell azonban constátálnunk azon, valóban a népnevelésre nézve szomorú tény, hogy igen sok egyházban a confirmáció kiszolgáltatása és teljesítése nem a szabályoknak és egyházi törvényeknek megfelelő módon történik; helyi bajok ezek többnyire, de épen mivel helyiek: tárjuk fel őket a hely megnevezése nélkül, hogy azok; akiket illet, érthessenek belőle s lássák be annak káros voltát és intézkedjenek ezen állapot megszüntetéséről!

Nézzük meg tehát a confirmálás törvényszabta időben való teljesítésének akadályait 1-ször a városon, 2-ször a falun.

I.

A legtöbb város egy óriási hangya-boly képét nyújtja; pezsgő, nyüzsgő életet látunk minden téren, utcán és lakházban: fut, fárad a mindennapi kenyérért mindenki, — az ipar és kereskedelem munkásai kezet fogva versenyeznek egymással, — a legkisebberő sem hever fel használás nélkül: növendék gyermekeket látunk alkalmazva egyes munka — ágaknál, kiknek helyük még nem a dolognál, de az iskolában volna.

Épen ez a rendkívüli, lázas munkásság az oka, hogy — kivált a szegényebb sorsú néposztály elvonja s el kell vonnia — gyermekeit az iskolától annak rendes bevezése előtt. Sok szüle csak akkor boldogulhat, ha serdülésnek indult egészséges gyermekeit is alkalmazza azon munka dolog végzésénél, mely neki és családjának a naponkénti betevő falatot adja. Kilencz, — tíz éves gyermekek már segítenek szüleiknek a keresetben és vagy szolgálatba szegődnek bizonyos évi bérért, vagy pedig, mint fentebb is említém, szüleik munkájánál segédkeznek.

A józan okosság és meggondolás elibük szabja a szülőknak, hogy gyermekeiket a törvényszabta időben iskoláztassák s ott meghatározott ideig oktattassák, neveltessék; de ennek végrehajtása, illetőleg teljesítése hányszor szenved hajótörést a szegénység, makacsság vagy a tudatlanság kőszikláján!?

Sha további kutatunk, találunk még ezeken kívül más okokat is, ami a confirmálás törvény-szabta idejében való kiszolgáltatásának utjában gátló akadályul állanak; ilyen például az is, hogy igen sok városi egyház iskolája még mind ez ideig sem teljes; azaz nincs annyi osztály felállítva, amennyi szükséges volna; több helyen egészen hiányzik pl. az 5-ik és 6-ik osztály s ha rendes időben. t. i. 6 éves korában lép be a növendék az első osztályba; mikor a 4-iket elvégzi, még csak 10 éves; de több osztály nem levén: kénytelen confirmálni s a lelkész urak sem tehetnek mást, mint a 4-ik osztályt végzett növendékeket felvenni a confirmálandók közé s idő előtt confirmálni őket.

Az említett s előbb felsorolt egyéb körülmények megszűntetésére nem igen találhatunk más módot, mintha a lelkész a szószékről, a tanító pedig a néppel való gyakorlati érintkezése al, kalmával felvilágosítja a szülőket a rendes iskolázás előnyeivel s megmagyarázza nekik, hogy az a tudomány, mit gyermekeik az osztályok rendes végzése által sajátjokká tesznek: hasonlíthatatlanul többet ér annál a csekély összegű pénznél, mit gyermekeik a naponkénti szolgálattal, munkával keresnek. A makacs ügygyújtására és megszüntetésére pedig csakugyan nincs más mód, mint a törvény alkalmazása: a birságolás, a pézsbüntetés.

Ahol pedig az iskola kevés, ott a hiányzó osztályok felállítására csak az egyház előretörése hiányán, vagy pedig annak kedvezőtlen anyagi körülményein mulik; már pedig az egyháznak jogai mellett kötelességei is vannak hűvel szemben s e kötelességek egyike a teljes iskolai felállítás, melyhez még a méltányosság is adhat pár buzdító és ösztönző szót; kevés jóakarattal hihetetlennek tetsző nagy dolgokat véghez lehet vinni ezen kívül csak kevés erős akarat kell a dolog letesítéséhez.

Ott pedig, hol az egyház szegénysége, vagy kicsinyisége miatt nem állíthat fel teljes iskolát: önkényes adakozások s az egyházi adók feljebb emelése által (ahol ez nem kerül különösebb anyagi megerőltetésbe) lehet a bajnak elejét venni, vagy a már létezőt megszüntetni.

II.

Ha csodálkoznunk kell némely jobb módu városi egyházak elfogultságán és mulasztásain, épen nem lehet csodálnunk, ha falu helyeken az iskoláztatás nem olyan, mint a milyennek lennie kell; köztudomásu ugyanis, hogy a falukon rendszeren a szegényebb sorsú nép lakik, melynek nincs tehetségében annyi

képességre, tudományra kitaníttatni gyermekeit, mint a városon lakóknak; továbbá a falusi nép a legtöbb helyen leginkább földműveléssel foglalkozik s nincs a foglalkozásnak az az ága, mely annyira képes volna a gyermek erejét, képességét igénybe venni mint a földművelés. Az is köztudomású, hogy egy falu csekély számu előjárósága nem fejthet ki annyi erélyt a rendes iskoláztatás életbeléptetésénél, mint az erre kellő rendőri közeggel ellátott város.

A falusi ember legtöbbje még most is azt tartja „ősi szokás szerint“, hogy fia se legyen különb, mint az apja s hogy teljesen elég az idvességre, ha gyermeke megtanul helyesen és értelmesen írni, olvasni és számolni.

S ha már e három szük-éges dolognak birtokában van az iskolás gyermek: szülei elvonják az iskolától azonnal kisebb szolgáltatokra, mint például liba, sertés, vagy más egyéb jószág őrzésére alkalmazzák; sokan pedig tanyákra, s messzibb levő pusztákra, majorokba szegődtetik el gyermekeiket, hol vagy csak későn, vagy soha sem találja meg az iskolázás folytatása végett őket kereső s kiküldött közeg. Így történik aztán meg, hogy igen sok gyermek már felnőtt korában kénytelen confirmálni, némelyik pedig felemlerkedik a nélkül, hogy confirmált, vagy az urvacsorájával egyszer is élt volna.

Nem kis baj az is, hogy a falusi egyházakban a confirmálás jóval előbb megtörténik, mint a második félévi, az úgy nevezett nyári vizsga; ha megconfirmált a gyermek: azután vagy csak néha-néha látogat fel az iskolába, vagy végképen odahagyja így történhetik aztán meg, hogy ha az iskolai növendékek száma például 90, a vizsgán 35—40-nél alig jelen meg több.

Ennek meggátolása szempontjából tehát mulhatlanul szükséges, hogy a confirmálás a második félévi vizsga után — talán az épen azt követő napon — tartassék meg, hogy így minden növendék — lehetőleg — megvizsgáltassék az iskolai tantárgyak mindenikéből.

Az iskola teljes elvégezésére s a confirmálás kellő időben való teljesítésére nem kevésbé volna előnyös az ingyenes népiskolai oktatás életbeléptetése, ami kivált az anyagilag jobban álló egyházaktól valóban szép és nemes tett volna!

Ha a felsorolt akadályok a népnevelés útjából elháríttatnak, — ha mind az egyház, mind annak hívei, átérzik és teljesítik kötelezéseiket, — ha nem lesz az egyházban senki, ki a rendes iskoláztatás előnyeit be nem látná: akkor nem leendőnek kénytelenek 9—10 éves gyermekeket confirmálni, akkor egy fokkal megközelítjük emberi méltóságunkat! Mondjuk a szent ügy érdekében: úgy legyen!

Körösmenti.

A tanítók közönye.

Indolentia, aluszékonyosság azon általános portéka, mit sajtóban és egyéb kínálózó helyen a tanítók szemére hányanak. Hát a mi nyilvános köruton fordul meg, arra engedassék meg, nyilvánosan felelni A nyilvánosság csak javára lehet az ügynek, utat egyengethet a kölcsönös megértéshez és megkívántató elfogulatlansághoz. A nagy közönségnek egy tekintélyes, gondolkozni tudóbb része úgy tartja, az iskola nem mindig áll azon magaslaton se népességileg, se előre haladottság tekintetében, melyen a reá fordított áldozatok után állhatna. A népiskola népességi okairól szólók csak, mert azt hiszem, ezzel kielégítő feleletet adhatok a népiskolai előhaladottságot gátló okokra is. Iskolai népesség — még pedig állandó — és előhaladottság elváhatlan összefüggésben állanak egymással. A ki egyiket nem ismeri nem láthatja a másikonál lappangó, megoldatlan maradt kívánalmat. No, mint alább látandjuk, annak okai a tanítók közönye és aluszékonyossága. Ha ez baj, ezen csak a tanítók segíthetnek akként, ha feltárják a nyilvános titkot. Ez már csak azért is szükséges, mert a ki soha sem kezd, soha sem végez.

Az iskola előhaladottságához feltétel az iskola állandó, s ha lehet fokozatos népességi állapota. Ha az állandó népességi viszony meg van az iskolában, a fokozat sem maradhat el, mely a hat osztályu iskola által nyer megoldást. Épen a népiskolai népességi viszony az, mely miatt indolentia és aluszékonyosság vádjára éri a tanítókat. Nem tagadhatjuk, ez nyugtalanít bennünket, mert közülünk sok érzi, sok meg bizonyítólag tudja, hogy ennek az ellenkezője való. Ezt bebizonyítani köteleességünk. Biz'osíthatunk mindenkit, mi nem kapkodunk tanügyi politika után. A tanító e nélkül is helyet foglal a társadalomban, olyant, mely megilleti. A tanítónak nincs oka az iskolán kívül keresni hatalmát, mert a tanító hatalma az iskolában van.

Sokan iniberalisnak tartják az általános iskolai kötelezettséget. Mind egy. A törvény kimondta, s meg van. A végre hajtás a hatóságok dolga. Miért van hát, hogy a népiskola népességi fejlődési viszonya lassu s felpanaszolt. Vajjon hozható-e ez összefüggésbe a tanítók közönyével? Mig a tandíjat a létszám után nyerték a tanítók, anyagi okokból is érdekükben állott volna a tanítóknak fokozni az iskolai növendékek számát. és ha azt tenniök nem sikerült, aligha ő rajtuk mult. Sőt mondhatjuk, a 6—10 évet iskolába járók száma a megváltozott tandíj viszonyok óta határozottan emelkedőben van, a 10—12 éveseké pedig apadóban. Némelvek ezt a terjedő szegényesedésnek tulajdonítják. Mert azon könnyű mód, mely a mai tanítás alapját képezi, lehetővé teszi a gyermekekre, hogy két év alatt elsajátíthatja azt, mihez ezelőtt három évtizeddel is csak négy év alatt juthatott. Annyi tény, az V és VI-ik osztály még városos sem igen népes, pedig ott a családi tekintetek nem nehezdednek ugy reá az iskola ügyeire, mint falun.

Ha néptelen az V, VI-ik osztály, közülünk sokan — hogy kikerüljék, s fel ne borítsák a pandora szelenczjét — akként gondolkoznak, annyi növendéket tanítok, a mennyi van, ha nincs, igazuk van, nem törődnek vele. Eszélyes mód. Elmondjuk azt is, mit érnek el azok, kik nem törődnek bele a meguyugvás gondolatában, hanem népes V és VI-ik osztályról ábrándoznak?

Mi történik, ha valaki kételkedik abban, mit sokan „ne nyulj hozzám“-nak neveznek? Próbál meggyőződni kettőről. Először, vajjon csakugyan az emlegetett közöny teszi-e néptelenné az iskolát? Másodsor, ha néptelen az iskola, kinek róható fel? A gyér népesség meglevő voltát felesleges bizonyítgatni. Az megvan. De az okot, mely azt előidézi, csakugyan bolygathatjuk.

Mulasztás után, mulasztást jelentünk. Mindnyájan ismerjük mi történik a jelentéssel. A teher minket nyom. Igyekszünk lerázni. Tudomására hozzuk a dolgot a felettes hatóságnak, már t. i. azok kik, az igazság istennője kezében csak mérleget nézték, de azt nem vették észre, hogy az istennő szeméről lecsuszott a részre hajlatlanság kendője, kérjük őket, segítsenek jó szándéku célunkban... Itt ne menjünk tovább, az elért eredmény mindenütt az. A felettes hatóságot arcátlanul felültetik. A tanítót kellemetlenség eri otthon és Stigia polgárai a markukba nevelnek a jól sikerült csinyen.

Egy kellemetlen tapasztalattal és egy a viszonyokkal kibékítő tudattal a próbatevő gazdagabb lett. De érdemes-e ezért megmozdulni is? Nemcsak érdemes, de köteleességünk is. Mert a közügy szolgáltatásban állunk. Ez pedig kitartó munkát vár tőlünk. Ha nem sikerül valami, ölkünkbe hull holnap vagy azután. Ha macsellel utunkat szegi a megbolygatott magáu érdek, másodsor saját fegyverével kínáljuk meg.

De használunk-e ezzel a tanügynek. Kétségtelenül. Mert vagy megnyerjük az általános támogatást a jó ügy részére, vagy a hol ez nem sikerül, hasonló esetből meritet példával állhatunk elő bebizonyítani, hogy nagyon sak esetben épen azok ellenlábasai a tanügynek, kik maguk hordják azt a köpenyt, mely a mosatlant elt akarja a világ szeme elől. Ezt annyival inkább tehetjük, mert hála isennek — meglehetősen kevesen vannak. Nagy zajt tudnak csapni, mire a talmi árunak mindenütt van szüksége, sőt itt ott sikerül nekik terrorizálni a valódi jókat, kik segítő tanácsunkkal, s haszont nem leső nemes szándékkal mindig elől járnak.

Némely lap erősen szemünkre hányja, hogy az e fajta mozdalommal teszünk leghaszvosasabb szolgálatot a reakciónak. Képzeldés. Nem a hatalom találta fel a népirtó zsarnokságot, hanem a képzelgők oly szépen elibe festették, hogy kedvet kapott megizlettetni a feltalálóval. Ezen nincs semmi csudálni való. Mig az egyház és iskola egy cél felé tart, együtt boldogulnak. Ennek ellenkezője a mai generációnak kevés gondot fog szerezni.

Egy loyolai tantétel azt tartja, az az okos ember, aki a te véleményedet vallja. Ez aztán, mint rozsdá, befészkel magát az értelem rétegei közé, s leereszkedve a következtetés fokozatain. ott állapodik meg, hol az ellennézetük iránt a közöny kezdődik. Ebből aztán önként fejlik ki a kölcsönösség. Mert egyik, gyakran csak vélt erősebb fél, beszöve magát a közöny ósdi szálaiba olyant gyanit a másik részen, mit ha keresünk, kénytelenek vagyunk beszámítani a képzeletnek. De a panasz, az állandóan csalfa nézettel melengett fészekből kikel, szárnyat ereszt, világ-

gá repül. És bizony a szárnyegytése nem valami zephiri puhaság. Mi aztán számokkal, tényekkel, eredményekkel bebizonyítjuk, hogy a közöny nem irható a mi terhünkre. De ennyivel aztán be is kell érünk, mert könnyen azt a feleletet nyernők elégtételül, mit egy bírósági elnök kapott, midőn kérdezte egy alautassától, miért nem jár el pontosabban a hivatalba, a kérezt azt felelte, nem szeretek a más bajával törődni.

Ha eltekintünk a szoros, etikai értelemben vett közönyös-ségtől, azt mondhatjuk, kényszerűségből leszünk közönyösek s ezt mentségünkre elfogadhatónak vesszük — kényszerűségből. De azt is ki kel emelnünk, hogy ez nem közöny, hanem kedvet-velenség. Mi a baj legjobb orvosságát azt tartanók, ha itt, ott akadna egy erélyes akarat, mely meg merné izenni a valódi közöny helyére „Képzelt betegségét gyógyítva van hamar, ha amugy igazán rád zudul a vihar. De hát olykor a törvénynek is gane-sája van, egyikkel felfele nevet, másikat haragosan ránczolja és mind két irányban elveszti a hatást. Vagy ha lefele bővítette is a buzgalom csatornáját, száz kézzel jön a sok „határozat“ be-tömnö a nyílást. Tessék aztán közönyösnek nem lenni.

Ma már, mindenki tudja, hogy az iskolát az eddigiéknél kevesebb „határozatokkal“ melyek legtöbbször post humusok, és az eddigiéknél több erélyvel lehet megtöteni. Az előbbiek minden árnyékos helyen teremnek, mint a tanügy penészei, de az utóbbiak, mint tanügyi napsugarak, láthatlan helyre zárják. Az egyik kötelez, a másikat nem lellük. E miatt várunk. Mi, reánk olvasva, közönyt jelent. Sőt „Sárga bátyó“ szerint, megérdemel-jük az excommunicatiót is.

Mindennapos óhajta vált, mindenütt felállítani a hat osz-tályú népiskolát. Erre e tanítók egy magukban elégtelenek. Itt feltétlenül szükségük van az erélyes hatósági beavatkozásra. Az eléggé ismeretes, hogy az eddigi eljárás nem bizonyult célra vezetőnek. Mert különösen az 1,3000 lakossal bíró községekben a semmi végrehajtási hatalommal fel nem batorított és a leg-több esetben tanulatlan falusi bírónak tétetik köteleességévé az iskolaköteleseknek iskolába rendelése. Ez pedig sokkal lényege-sebb teher, sem hogy az ilyen dolgokban tájékozatlan ember megbírná. De épen itt merül fel a kérdések hosszú sora, vajjon mi módon lehetne e kérdést megoldani. Míg e kérdés a lebegő kérdések fő részét képezi addig a tanítók se vádolhatók közöny-nyel, legalább, az igazságot szerető lelkiismeretesség megsértése nélkül alig lehet.

De aztán meg eléger jön a panasz országszéltéről, hogy Á-ban nincs iskola. A-ben meg két, három gyermek alig tanul mert a tanító díjazása alig valami, a meglevo csekélyt botránnyo-san, sokszor olyan módon adják hogy szegyenpir futja el a ta-nító arcját, hogy felveszi azt hosszas kérdés után mihez az elvéz-

zett munkához mérve eléggé méltányos jogi van. Vajjon ez már közöny-e és a tanítóké-e? Ennyit a tanítók közönyéről. Mi ha megvolna is érthető volna a tőlük megvont szükséges támogatás miatt. — „Több világosságot.“

Nagy Sándor.

Az ismétlő oktatás — és minő legyen az ismétlő oktatás könyve falun, minő a városokban?

III.

(Folytatás.)

Hassanak oda a tanítók, hogy ily könyvtárak hazánk min-den községeiben létesüljenek, mert tapasztalatból tudom, misze-rint ennek van legálándóbb becse az ifjak lelki képzésénél. Igaz, hogy a tanítónak magának is ismerni kell alaposan mind azon könyveket, melyeket az ifjuság kezébe ad, annyira, hogy tudja, hogy melyekben fordulnak elő oly fogalmak, melyek meg-értésére a növendékek maguktól nem képesek. Ezekre a tani-tó hívja fel előre a tanulók figyelmét s magyarázza meg nekik sőt hagyja meg, hogy ha valaki nem értett meg valamit az ál-tala olvasottakból, azt jelentse s magyaráztassa meg. — Így érzük el aztán az ism. oktatással azt, hogy a növendék ifjakat megőriz-zük mindazon lelkileg — testileg káros dolgoktól, melyeknek a semmit nem tevés a szülő anyja. — Azt hiszem mindenki tudja, hogy ugy az önfertőzés, mint a rut beszéd, csak az oly gyermek-nél valók szokássá, kik szabad idejükben épen semmi szórako-zást nem tudnak magoknak csinálni. Már e két veszélyes dolog elpusztítása által megfizethetlen haszon háramolnék az egész nemzetre: azert az ism isk. könyvtárak felállítását, mint a nö-vendékek nélkülözhetetlen szórakoztatóját, — én törvényben ten-ném kötelezővé minden iskolát fentartó községnek vagy feleke-zetnek. — A ponyva irodalom veszedelmes hatását népünk ész-járására, — mert csodálatos, de igaz, hogy egyik másik emberi szörnyeteg borzasztó tetteit örömmel olvassa s azért lekesül, — mi által lehet legcélszerűbben ellensúlyozni, mint az ism. isk. könyvtár által? — Fájdalommal kell sok helyen tapasztalunk, hogy a köznép míg a Zöld Marcsi, Rózsa Sándor, Zsiros Miska, Geszti Jóska, stb, hirhedt rabló gyilkzsok élet rajzát könyv nél-kül tudja, addig a hazánk történelmében magasan kiemelkedő halhatlan emlékéből dicső hazafiakat névleg is alig ismeri. — Mily főleges hivatása van hát e tekintetben is az ism. isk. könyvtárnak: amazokat kitörli a nép emlékéből, mint utálatos egyéneket, kik a társadalmi rend felzavarói voltak, kiktől nem

T Á R S Á G

A pénzről.

— Csevegés. —

— A pénz eredetéről akart ön hallani valamit ugy-e bár? Szivesen mondok el egyetmást róla, ha érdekelni fogja és meg nem unja.

Nem a pénzt mert azt senki meg nem unja és mindenkit érdekel kisebb nagyobb mérvben, már a szerint a mint a pénz előtte cél, vagy eszköz.

Egy operetteben a pénz sovár agg reszketve öleli magához aranyait s kéjes mámorba ringatja a tudat, hogy neki sok pénze van s éneklí azt a híres dalt, melynek többször megújuló refrain-jében a modern élet filozofiájának alapja rejlik, midőn ezt mondja: „Pénz ed ha van, mindened van!“

Mindenható erőnek jelenté ki korunk a pénzt, s mint haj-dan a bálvány imádók az arany bornyu előtt, ugy hajlik meg ma minden az arany, ezüst, vagy az annak értékére alapított bank-jegy tekintélye előtt.

Mária Terézia egyszer megdöbbenve panaszkodott környe-zetének, hogy a nők a pénzért sok mindenre képesek. Ő nem teune semmit soha pénzért.

— Hát ha valaki fenséged egy kegyes mosolyáért egy szép szaváért az elzalogosított szepeségi városokat adná cse-rébe...?

— No... tudja... mondá a királynő, ilyen esetben már én is meggondolnám a dolgot.

Fentebb emlitém azt, hogy a pénzért cserébe mindent kaphatni.

A pénz a csereviszonyon alapul.

Minden ember észre veszi azt, hogy vannak olyan tárgyak a melyeket mindenki használ, tehát mindenki előtt bírnak ér-

tékel, ennél fogva az ily tárgyakat igyekszik magának meg-szerezni mindenki, hogy alkalmas időben be is cserélhesse.

Az embereknek folytonosan szükségük van valamire, ép azért a cserélés sem szünetel, megszokásá válik és alkal-mazkodnak bizonyos megállapodáshoz. Így: egy kard megér három lovat, két korszóért adnak egy nyilveszót stb.

Az általános csereére a kezdetleges társadalom tagjai, csak-hamar az aranyat és ezüstöt használták fel.

Ezt nem mindenki készítheti el, de mindenki használhatja a férfiak fegyverzetükre díszül, a nők ékszerül stb. mert ez már régi szokás. A barbarok fegyverein s temetőhelyein, — a mint a regészek bizonyítják, — tömérdek arany és ezüst tárgy lehet. Arany és ezüst ezenfölül ritka jószág s ez még fokozza becsét; nem is rozsdá odik és ezernyi más jeles tulajdonsága van. Elég annyf, hogy az emberek, — látva, miszerint a nemes ércz ka-pós jószág, — iparkodnak azt gyűjteni s kezdik a tárgyak, a javak értékét az arany vagy ezüst mennyisége szerint becsülni s minthogy ezen érczeket mindenki szivesen fogadja, azok csakha-mar általános elfogadott csere eszközzé válnak. Azt mondják, egy ló megér egy mogyoró nagyságu arany darabot, egy ház egy diónyit, és így tovább.

E ponton érkezik a társadalom az ezer nehézségekkel összekötött lassu csereelés korából a pénz korszakába.

De hogyan beszélék én pénzről? Hiszen az arany és ezüst még mindig csak olyan jószág, mint a többi; darab vagy suly-számra megy és akinek nem kell, nincs rá szüksége, nem is ad érte egy szegecsét sem! — Bizonyára. Hanem a dolog ugy áll, hogy azt az érczet mindenki szivesen elcseréli mással, mert látja, hogy ő is bármikor bármit cserélhet rajta; nem kell félnie, hogy megromlik, — mint az én szarvasom, — és parányi helyen eltartható. A nagy gabona-, hús-, és edénykészlet helyett ime mindenik megelégedhetik egy keves nemes érczettel, mert bár-mikor cserélhet rajta amit akar. Az arany és ezüst tehát épen olyan áru, mint más, de keresettebb, általánosabb.

És itt a nemes ércz életfolyama új állapotba lép.

Lehetett biztos sem vagyona, sem élete a munkás polgároknak; emezek életét, tetteit pedig bevési kitoróhíttelenül a fogékony ifju lélekbe, mint kik egy az egyesek, mint az egész nemzet javáért, boldogságáért munkálkodtak.

Epen oly mértékben lesz tehát a történelem ily módon tanítható, — a nélkül, hogy az ism. oktatás rendes tantárgyául vétetnek fel mint pl. a természetrajz, — a kertészet, méhészet, állattenyésztés, — szóval a gazdasági tárgyak oktatása által. — Látni való tehát, hogy az ism. isk. könyvtár nélkülözhetetlen képző eszköz az ism. oktatásnál még ott is, hol mind az előljáróság, mind a tanítók szívökön viselik az ism. okt. ügyét; ott pedig, hol csak a tanító buzgalma folytán áll fent, az ism. iskola való-ágos áldás a közönségnek, mind nagyjára, mind aprajára. — No de legyen elég erről ennyi; azt hiszem, már most is hosszadalmas vagyok, még pedig feltett céloimat nem tévesztvén szem elől, el kell sorolnom azon akadályokat melyek az ism. oktatást sok helyen lehetetlenné teszik.

Rövid vázlatot kívántam a fentebbiekben nyújtani egy az ism. oktatásnál használandó olvasó könyv szerkesztőinek; lehet hogy röviden kifejtett nézeteim sokak szerint nem helyesek. — Engem ki magam is küzdöm az ism. okt. nehéz munkájával, nem a hírnévre való jutás vezérelt e kis munka megírásával, hanem mint fentebb mondtam, tapasztalataimat kívánom itt a legilletékesebb helyen bírálat tárgyává tenni azért, hogy azok közül az életrevalóknak élet adassék; az elvetendőknak pedig a feledékenység sötét leple alatt legyen nyugvó helyök.

b., Mik az ism. oktatás akadályai?

Az ismétlő oktatás, — és minő legyen az ismétlő oktatás könyve falun? és minő a városokban?

A nagym. minisztérium által megfajtás végett kitűzött e kérdésre elmondám dolgozatom első részében szerény nézeteimet s nem bánom, ha a kritizálók minden betűjét szétszedve szólnak mint figyelmet sem érdemlő munkát; nagyon fájna azonban lelkemnek, ha e második rész is hasonló sorsra jutna. Fájna pedig azért, mert ha ezen akadályok elhárítására vonatkozólag a a tanító III. országos gyűlés meg nem teszi a lépéseket: úgy a hazai tanítói kar ezrei maradnak tovább is nyomorban s hivatásukat — lelkesítse bár őket a legszembetűnőbb érzélem, — be nem tölthetik soha nagy hátrányára nemzeti nevelésügyüknek.

Nézzük tehát ezen akadályokat.

1. Első és legfőbb akadály az ism. oktatásnál az, hogy a tanító, mint más egvébért, úgy ezért is számtalan helyen semmi fizetést nem kap, a hol pedig kap az bizony azért a munkáért oly csekély, hogy a semminél vajmi kevéssel ér többet. — Tesztel, lélekkel hivatalomnak élek; szeretem, mert tudom, hogy e pályán a legnemesebb életfadarat kell megoldania annak, kinek

A folyton haladó emberi művelődés már suly szeréat méri; az aranyat és ezüstöt. Tudjuk a rómaiak történetéből, hogy Brennus is suly szeréat zsarolt ki a kapitólium vátság díját s a római pénzt „pondónak“ — fontnak, — nevezték. E név ma is rajta van az angolok „font sterlingjén.“ Ezen állapotban az érczet, mindig külön megmérték a forgalomban s a szerint adták oda a többi javakért. Ezen kívül minden egyes esetben azt is meg kellett vizsgálni, nem-e hamisították a kedvelt nemes érczet idegen érczczel? Természetesen ez az eljárás végtelenül megnehezítette e forgalmat.

Mit tettek a kereskedők? — Megbiztak egy nagy tekintélyű testületet, hogy hiteles mérlegeket állítson föl a piacon s ha valaki mérni vitt oda nemes érczet, azt neki csekély díjért megmérték s az érczre ráütötték a sulyt kitüntető bélyegeket. Ez sem volt elég s még mindig könnyű volt az emberi haszonlesésnek csalást követni el, lereszelve az érczdarab meg nem bélyegzett részéről egy bizonyos mennyiséget.

Ekkor tehát önkénytelenül is bekövetkezék, hogy a legtekintélyesebb testület az állam vonta magához a nemes ércz sulyának és finomságának hitelesítési ügyét s ráütötte egy-egy darab ércz két oldalára saját bélyegét s egyúttal megjelölte, hogy ez a darab nemes ércz, mennyi sulylyal bír és mennyit ér.

Igy jött létre a mai pénz. Hosszas idők szüleménye s természetes folyamánfa és leghatalmasabb segédeszköze a forgalomnak. Az állam által megjelölt érczdarab, a mai pénz immár mindenfelé szívesen vett tárgy; mindenki elfogadja, nem kémléli és nem méri meg, mert tudja, hogy a mit az állam ráirt, az igaz. Régente rá volt nyomva az érczdarab sulya, ma már csak annak bizonyos egység szerint kifejezett érték; pl. egy db. 1 frtos ezüst pénznek sulya nálunk egy fontnak 45 öd része, mert egy font ezüsből 45 darab oly pénzt vernek, amint mi 1 ezüst forintnak nevezünk. Ez az ugynevezett „törvényes pénz“ (valuta) Elmondtam ime asszonyom, miként lesz az egyszerű, általános használt érczdarabból a pénz, e bálvány a özöknök s áldása a józan és munkás embereknek. Láthatja asszonyom mind-

van erkölcsi bátorsága magát a tanítói hivatalra adni. — Ne most jogjanak édes uraim, mikor azt mondom: ha van erkölcsi bátorsága, mert vessünk csak pillantást a tanítói munkásságra azon községekben, hol fizetéseikből alig tudnak élni, bizonyára látni fogjuk, hogy ott a tanító munkája egy VI osztályu osztatlan népiskolában — mint Szabó József, kiváló gondolkozásu ev. ref. s. lelkész mondá — „testvérek közt is felér a Herkules 12 munkája közül egyel.“

Soroljuk csak fel egyenkint az ilyen szerencsétlenek teendőit: a.) Oktatni kell 80—100 gyermeket I—VI osztályig egy hideg, nedves, penészes, alacsony, sötét, földes tanteremben a törvény által szigoruan megszabott tantárgyakra; b., Kínózza magát — bár katona sosem volt — a katonai gyakorlatok tanításával. — c.) Kert nélkül tanítson gyümölcsfa nemesítést és konyhakertészetet. — d.) Végezze vasárnap, a kántori teendőket. — c., Halott van, meujen térdigérő sárban temetni, s készítsen ám szép bucsuztatót. — f., Az ismétlő oktatást, — ha csak a bíró uram nem könyörül rajta azzal, hogy nem hajtat fel egy gyereket se k., kötelessége végezni. — g. Iskolai takarékpénztárt szintén kezeljen, mert hisz azt mondják azok a jó urak, hogy kevés fáradsággal óriás haszon ez az egész nemzetre. Hiszen igaz hogy óriási haszon az egész hazára, ha fia takarékosok, de azért már odafenn nem veszik figyelembe, hogy hát vajon annak a nyomorult tanítónak menyibe kerü az a csekély munka, ott, hol a kukoriczáját magának kell kapálnia, avagy a kis búzaczkáját letakarítani ha megakarja védeni az időjárás szeszélyétől. Biztosítsa életneműjét ugy-e bár? 200 frt évi jövedelemből telik is. Most már méltóztassék, ha úgy tetszik, nevetni! Valóban lehet, mert ilyen tanítói fizetés nem egy van, Magyarországon. Ugyan kérde azért, mi csoda lélekkel lehet ily helyen azt követelni, hogy a tanító lelkiismeretesen töltse be hivatalát? De vegyük fel azt, hogy nem két vagy három száz, hanem négy, ötszáz forintot huz a tanító évenkén: vajjon megélhete abból is good nélkül az, a melyik kötelességét lelkiismeretesen, betölti? Határozottan állítom, hogy nem, mert az ilyen semmi mellékes foglalkozást nem végezhet, ha csak öngyilkos nem akarván lenni, erején felül nem terheli magát oly teendőkkel, mik némi kis mellékes hasznot hajthatnak. — Kinek van erre azonban közönlünk ereje a nap terhe viselése után?

Szóval ne vegye tölem panasza képpen senki — hiszen érezzük ezt mindnyájan, ki kisebb, ki nagyobb mértékben — a teendőink szaporodnak, állami községi felekezeti iskolában egyaránt, de a fizetés: az marad a régi. Ha pedig marad, nem kell hozzá prófétai belátás: nem hogy az ismétlő, de még a mindeandapi oktatás sem lesz olyan, a minőnek lenni kellene a jövő században sem. Oly természetes dolog ez, melynek további bizonyítgatását

ezekből, hogy a pénz nem valami csoda hozta létre. A pénz még ma is ugyanaz, mi régen volt; egy darab ércz, egy olyan jószág, mint akármi más; de egy olyan jószág egyszersmind, melynek értéke általános, melyet mindenki elfogad, mivel tudja, hogy ha neki valamire szüksége lesz, hát azonnal megkapja érte azt a valamit. A pénz tehát egyszerű áru, mely már a suly, finomság és értéke dolgában szabályosan meg van jelölve s értéke róltt nem kell akudozni.

Azután a pénz háta mögött áll az egész gazdasági világ. Ha pénzem van, van mindenem, van élelmi szerem, ruházatom, házam, kényelmi szerem, szóval mindenem a gazdasági életben, mert a pénz az én kezemben egy olyan áru, melyért bármit, bármely pillanatban kész kicserélni javamra a társadalom. Ura lettem a pénz által a gazdasági világnak.

No természetesen, a kisebb forgalomba nincs szükség finom aranyra vagy ezüstre. Lesz tehát rézből is pénz, rézzel erősen vegyített ezüsből. Ezek alkalmasak a kicsiny forgalomban. Ime az aprópénz, mely természeténél fogva ép olyan mint a nemes érczpenz, csak értékben kisebb.

Azután elbeszélhetnék még sok mindenfélét. A pénznek nagy bölcsellete van. E csodálatos jószágban, — bármennyire dühöngjenek ellene világfájdalmas költőink, — évszázadok műveltsége és élete fekszik, nélküle nyomorultak volnánk, általa műveltek és nagyok vagyunk. Én nem gyűlölöm a pénzt, mert tudom milyen szerep jutott neki földi életünkben. De ki is gyűlölné? — Mondhatnám vér az, — mely keringése által a társadalom testét táplálja.

Ismerjük és becsüljük meg a pénzt, mert aki nem becsüli, bizony-bizony saját méltóságát sem tudja megbecsülni.

Asszonyom, bocsásson meg. Csevegésem hosszabb lett mint gondoltam; pedig csak a pénz s z ü l e t é s é t mondtam el önnek. — És még mennyi mondani valóm lenne! Szeretnék beszélni az arany és ezüst ékszerekről, az apró pénzről és még sok másról. De félek. A túlfeszített türelem türelmetlenségű szokott büntetni.

egészen, feleslegesnek tartom: azért a III-dik országos tanítói gyűlésen oda kell hatni, hogy az ism. iskolát vezető tanítók, tekintettel az ism. oktatás nagy horderejére: tisztességes díjazásban részesüljenek. Így az eredmény biztos lesz. — Ha megköveteli azt, hogy magát a kor kívánalmainak megfelelően képezze, művelje, — mert művelt tanítók teremhetnek művelt népet: akkor a társadalom ne fukarkodjék ott, hol a tanítók munkásságát kell jutalmazni. — A társadalom sokat vár Magyarország összes tanítóitól a nemzeti nevelésügy előbbvitelére, mutasson azért nekem valaki gyarlóbban díjazott hivatlanokát a társadalomnak, mint éppen a tanítók. — Hány, meg hány kitűnően képzett fiatal ember kénytelen lelkét elhanyagolni az anyagi gondok miatt!

Hallom! erre azt felel a társadalom: fizetést, tiszteletet nem lehet követelni, azt ki kell érdemelni. Tökéletesen igaz; de azt hiszem hogy azon javulás, mely az utóbbi év tized alatt észlelhető hazánk különböző vidékein a népoktatás terén, hatalmas garancia arra nézve, hogy ha a tanítók oly állapotba helyeztetnek, melyben a megélhetés gondjaitól menten, teljesen hivatlanknak élhetnek, nem sok kívánni való marad fenn: sem a mindennapi sem az ismétli oktatással szemben. — Én tehát kérem az méltányos javadalmazást.

2. Az ism. oktatásnak óriási akadályja az, hogy mind a mindennapi, mind az ism. iskolai növendékek tetszésük szerint mulaszthatnak derűre, borura, mert mulasztásaikat könnyen igazolhatván, nem büntetnek. Szerintem mint mindenre, úgy az ism. oktatás szükséges voltának beismerésére is a mindennapi iskolában kell az alapot megvetni. — Ez pedig lehetséges, ha egyfelől a tanítók oly bánásmódban részesülnek növendékeiket a mindennapi iskolában, hogy azok nem megutálják, — sőt inkább megszeretik az iskolát, — mint oly helyet, hol az életre szükséges ismereteket lehet megszerezniük; másfelől az iskolaszékek hónapról-hónapra számon kérik a bejelentett mulasztó gyermekük megbüntetéséről vezetendő jegyzőkönyvet az illető hatóságoktól. Erre különös gond fordítandó, azért mert tapasztalatból tudjuk, miszerint számtalan szüle minden alkalmat örömmel ragad meg, hogy elkényeztetett gyermekeinek abbéli kívánságát teljesítse, hogy az ő beleegyezésével mulassza el az iskolát. — Csak hallani kell aztán, hogy mily orczátlanul hazudik az ily szülő, ha kérdésre vonatván, felhivatik gyermeke mulasztását igazolni. Hiába tudja a tanító biztosan, hogy semmi elfogadhatók a mulasztásra nincs s mint ilyen van bejelentve; mégis a birságolás elmarad. — Miért? feleljen meg rá az illető tisztviselők lelkiismerete. — Tudjuk nagyon jól, hogy a szülők nagyobb része szegénységről panaszkodik s ezt adja okul a mulasztás igazolására. — Nem mondom, hogy egyik másik községben nem akad egy két oly szegény család, mely nem képes gyermekeinek annyi ruhát sem szerezni, melylyel az felmehessen iskolába; de a kétszerkettő négy bizonyosságával merem állítani, miszerint a gyermekeik mulasztását ruhátlansággal mentő szüleknél 10 közül 9 eltudja átni gyermekét az iskolába menetelre szükséges ruháival. Mutatja ezt ama körülmény is, hogy a rendszeren feljárom gyermekek, — ha a tanító az ilyenek után tudakozódik, — rendszeren azt felelik, most a jégen látjuk csuszálni, majd az erdőn volt galyat szedni, ma meg N. N. bátyámnál van disznótórban. Már pedig ha az ilyen helyeken jelen lehet a gyermek, nyilvánvaló hogy ugyan azon ruhában csak az iskolába is felmehet. Hígyjék el nekem azt is még, hogy azon szülek, kik gyermekeiknek annyi ruhát sem képesek beszerezni, a mennyi szükséges az iskolába menetelhez, azok bizonyosan a torkukra költik jöveidelmök nagyobb részét: tehát a büntetést kétszeresen érdemlik ugyanis, nyomorba juttatják saját magukat a szeszitalok nagy mérvű használata által s elhanyagolják szándékosan gyermekeik nevelését.

Rézint az előjárók hanyagságának, részint a tanítók tapintatlan eljárásának következménye tehát, hogy a szegényebb szülek az okt. ügyre vonatkozó törvények iránti engedelmisségre nem kényszerítettén, gyermekeik nevelésére semmi gondot nem fordítanak. — Ha az előjárók — nem tudni mi okból — nem ragaszkodnak a törvény parancsához; ha a tanítók minősíthetetlen bánásmódjuk által a gyermekek előtt oly megutált helylyé teszik az iskolát, honnan szabadulni öröm rájuk: lehet e csodálkozni, ha az ism. okt. nem képes eredményt felmutatni; mert a szülek nem birságotatván, mit sem törődnek növendék fiaik s leányaik oktatásával; ezek pedig azt híven, hogy az ism. iskolában a már félbehagyottaknak vélt szenvedések veszik kezdetüket rájuknézve, írtóznak még a gondjától is az ism. oktatásnak.

Nagyobb erélyt kell kifejteni az előjáróság részéről okvetlen a mulasztók felrendelése és megbírságolása körül, ha azt nem akarják, hogy a vád rájuk háruljon az ism. oktatás eredménytelen volta miatt. — Már a mindennapi iskolában szokják meg úgy a szülek, mint a gyermekek az oktatás ügyre vonatkozó

törvények iránti engedelmisséget, mert ha ez nem történik, úgy az ism. oktatás, — bármily nagyszerű és üdvös is, nem egyéb, mint fővényre épített fényes palota, mely össze omlik bárki alkotta.

Az itt elmondott okok alapján hasson oda a III-dik országos tanítói gyűlés, hogy a tanfelügyelők a legnagyobb szigorral lépjenek fel mindenütt az oly községek előjáróival szemben, a melyekben az iskoláztatás épen a sok mulasztás miatt, — tehát az ő hanyagságaik folytán — a kor igényeinek nem felel meg. Ha a tanfelügyelők ebbeli köteleességöknek eleget tesznek, akkor pár év múlva az ism. oktatás mindenütt oly növendékekkel veszi kezdetét, kik VI. elemi osztályt végeztek és ez által a ism. oktatás egyik legnagyobb akadályát képező nehézség el lesz hártva.

3. Sok iskolánál divik még ma is azon helytelen szokás, hogy a növendékek minden tantárgyat nem maguk fogalmazzák a tanító módszeres tanítása után, hanem magok irnak le egyik vagy másik gyermek diktálása után, tele helyes írási hibákkal. Ez kérem igen nagy kárára van az oktatás ügynek: a. azért, mert mert a gyermek által leírt kézi könyv gyanánt használt kézirat felettébb tökéletlen munka lévén, abból a gyermek a legjobb akarat mellett sem tanulhat értelmesen b.) a sok gépies másoltatás a gyermeket gondatlanná, hanyaggá teszi, sőt ez által megutáltatja vele a tanító az írást; elég az ily munkára csak egy tekintet s a tanító értéke azonnal teljes mértékben megítélhető az elhányt, hibás, piszkos munkából; c., a gyermek kezében a zsoltáron kívül más kézikönyv nem lévén használatban, a könyveknek nem lesz előtte semmi becse.

Mit tegyen hát az ism. oktatás vezetője az ily módon nevelt gyermek-sereggel? Hová és kihez menjen panaszra? A tanfelügyelőhöz hiába megy, az — tisztelet a pár kivételnek — nem szakember, a tanító baján nem segíthet; az iskolaszék pedig a régi kerékvágásból a tanító által ki nem zökkenhető. Emelje fel hát szavát a III-dik országos tanítógyűlés az ily visszasszögök megszüntetésére országszerte. A cselekvés órája ütött, orvosoltassanak hát a felmutatott hibák. — Hála az égnek, eljött az idő, melyben magunk tehetünk a népnevelés szent ügyéért. Hadd beszéjének a tettek!

4. Sem a törvények, sem azok végrehajtói nincsennek tisztában azzal, hogy az ism. oktatásnál mely tárgyak s mely terjedelemben tanítassanak. Hogy minden tantárgyat tanítani nem lehet, — mert nincs rá idő, — az bizonyos. Vegyük fel pl. azon esetet, hogy valamely községben az ism. iskolai növendékek mindnyájan VI. osztályt végeztek s a törvény által kiszakott 5 órán hetenként rendszeres oktatásban részesülnek; hogyan osztja fel valaki e heti 5 órára a nyelvtant, számtant, mértant, történetet és földrajzot, természetrajzot, természet- és egészségtant, olvasást, írást, rajzot, kertészetet, méhészetet és házipart stb. Nem oszthatja azt be célszerűen még ott se, hol az ism. oktatás mindhárom osztályának külön-külön tanítója van; ott pedig hol a növendékek egyrésze III. más IV. majd V vagy VI. osztályt végzett, némelyik meg épen iskolába se járt, almodni sem lehet, hogy egy tanító a fenti tárgyakat taníthassa.

5. Sok helyen tapasztalható, hogy az iskolát végzett gyermekek tankönyveiket azonnal eladják mind egy szálig. Hát az ily helytelen szokás mellett mit tegyen az ism. oktatást végző tanító? Nem tud miből még olvastatni se, tehát kényelen folytonosan magyarázni, de köszönet ebben sincs, mert a gyermekek nem jegyeznek. A szület, a tanítónak nincs hatalmában arra kényszeríteni, hogy az ism. iskolás gyermekének tankönyvet, papírt, tintát, pennát vegyen, pedig ezek mind nélkülözhetetlenek a tanításnál. Hol itt a mulasztás? — a) A tanítóban; mert nem csak hogy fel nem kelti tanítása közben növendékeinél a tankönyvek szeretetét, sőt inkább azt hirdeti, hogy ő a szüleket kíméli, mikor tankönyveket nem véet, hanem minden tantárgyat irat. — b.) Az iskolaszékekben és tanfelügyelőben; kik soha nem kérik számon iskolázatásuk alkalmával az egyes iskoláknál használandó tankönyveket. Nem kényszerítik sem a tanítót, sem a szüleket a szükséges; sőt nélkülözhetlen könyvek beszereztesére. Az ily állapotok megszüntetésére teljesen illetékes, lépéseket tenni a III-dik országos tanítógyűlés.

6. A gyakorlat régen bebizonyította azon neveléstani szabály igazságát, miszerint minden ismeret alapja a szemlélet: mégis ha szétüztünk népiskolánk között, fájdalommal kell tapasztalni sok, de nagyon sok helyen, hogy az iskolafentartó közegek mit sem gondolnak a taneszközök beszerzésével. Ennek káros következménye igen érezhetően feltűnik épen az ism. oktatásnál; látni lehet ugyanis, hogy a gyermek, — mert a természetrajz és természettan tanításánál nélkülözötték a szemléltetést, — e tárgyakból éppén semmi ismerettel nem bírnak. Így áll a dolog a földrajzzal is, ott, hol térképek nincsenek. — Nem szándékos bünt követtetnek-e el ily helyen a tanítók, midőn

arra kényszerítik, hogy e tantárgyakat is épen úgy magoltassák, mint a történelmet? De hát miből szerezzünk, kérdik az ily iskolák fentartói? Hát ha egyébből nem, e célra rendezett mulatságok jövedelméből, vagy pedig a mulasztó gyermekek büntetéséből begyűlt pénzből vagy akármi más uton, de szereznünk mulhatatlanul kell, mert ez a tanításnál oly szükséges, mint a só a kenyérhez. Keservesen tapasztaltam magamon, hogy bizony 80—90 frt kiadása igen nagy összeg taneszközökért, különösen ha azt egyszerre kell kifizetni, mint azt jó magam is kénytelen voltam tenni.

Nagyon meg lenne könnyítve a taneszközök beszerzési módja, ha a III-ik országos tanítógyűlés oly kérelemmel járulna oktatás ügyünk nemesintentionu miniszteréhez, miszerint az iskolafelügyelők közegének részletfizetésre is kapjanak taneszközöket a kir. egy. nyomdájából. Ha így minden iskola taneszközökhöz juthat, igen természetes, hogy a tanító tiszterre kevesebb munkával, állandóbb becsü ismereteket örökíthet meg tanítványai lelkében, a növendékek pedig hasonló hatatlanul könnyebben foghatna fel mindent, ha alkalma volna szemlélni. Szóval több és alaposabb ismerettel lépnének a gyermekek a mindennapi iskolából az ism. iskolába; ha szemléltetve taníttatnának, ennek természetes következménye lenne aztán, hogy az ism. oktatás eredménye sikeresebb volna.

Az itt elsorolt akadályok véleményem szerint azon okok, melyek miatt az ism. oktatás számtalan, de számtalan községekben annyira lehetetlen, hogy eredményt a tanító nem lévén képes felmutatni semmit, az iránt csak ellenszenves nyilatkozatokkal találkozunk; még pedig: tanítók részéről azért, mert a törvények végrehajtói nem járnak el kellő szigorral a mulasztók bírsággolásánál, ennek következtében rendszeresen nem taníthatnak, csak kinlódnak; a törvények végrehajtói részéről pedig azért, mert sok bajjal s kellemetlenséggel jár az ism. okt. ügye; a nagy közönség részéről pedig azért, mert semmi gyakorlati hasznát ez intézménynek nem látja.

Egészen jogos volt a tanítók ama panasza, hogy a népoktatásra vonatkozó rendeletek, tanterve és tankönyvek a gyakorlat nehézségeit alaposan nem ismerő egyének tollából kerülvén, azok kivitele szinte képtelenség. Most már e panasznak vége; mert ime megnyílt a tér arra, hogy a gyakorlat emberi szerzett tapasztalataikat érvényesíthessék; tessék azért kiállni mindenkinek a küzdőterre, hadd folyon a harc, csak arra ügyeljünk hogy a személyeskedés előtérbe ne lépjen, mert ez megöli minden nemesnek. — Ne szűr alatt ócsároljunk másokat, hanem nyíltan állítsunk elvvel ellen, ezek ostromolják egymást; így bizonyosan élni fog a jó, szép, és nemes, pusztulni, veszni, fog a rossz, a helytelen.

Ugy legyen!

(Vége.)

Uray Gyula.

HIREK.

== Meghívás. Az alsó-szabolcs-, hajduvidéki ev. ref. tanítótestület évi rendes közgyűlését f. év június 5-én*) d. e. 9 órakor kezdőleg H.-Hadházon tartja, melyre az egyesület minden tagjait továbbá a tanügy iránt érdeklődő közönséget s a közel vidéki kortársakat van szerencsém tisztelettel meghívni.

E gyűlés tárgyai lesznek:

1. Megnyitás.
2. Jegyző jelentése az egylet évi működéséről.
3. Tisztségviselő beszámolója.
4. Választmányi gyűlések határozatainak tárgyalása.
5. Gyakorlati tanítás (olvasmánykezelés a III. osztályban Trencsény Lajos h.-hadházi tanító által.
6. A term. rajz anyaga és módszere a népiskolában kapcsolatban a mezői gazdaság, háziipar és kézügyesség gyakorlatával. (Előadó Dobó Sándor.)
7. Népisk. közegészségügy. (Előadó Solyom Antal.)
8. Az olvasókönyv használásának módja (Előadó Vincze József)
9. Milyen legyen az ism. iskolák könyve falun milyen városokban. (Előadó Kiss György.)
10. Képviselők választása az egyh. megyei és a III-ik orsz. képviselői tanítógyűlésre.

*) E gyűlés a rendes tagok között május 22-re hirdettetett meg, azonban közbenjött akadály miatt a fent jelzett napra halasztott. SK.

11. Az abauji ev. ref. tan. egylet átirata a d o m e s z t i k a i s e g é l y e z é s t á r g y á b a n.

12. Indítványok, folyóügyek.

H.-Hadház, 1886. május 4.

SIMON KÁROLY.

tan. egyt. elnök.

== Tanárválasztás. A tiszántúli egyház kerület e héten tartott gyűlésében tanárválasztás is volt mely bennünket egészen közelről érdekel. Adjuk erre nézve azt, a mit egyik debreczeni hírlap a „Debreczeni Ellenőr“ irt, mely hangzik e képen: „Következik a tanító képezdén ujonnan szervezett negyedik, természet és számtani tanári tanszék betöltése, mely a múlt évi augusztusi közgyűlésről a mostanira maradt s melynek tantárgyai ideiglenesen előbb Fodor Ferencz által, ennek halála után pedig a többi tanárok közt felosztva adattak elő. A pályázati határidőre két pályázó jelentkezett, Orosz István mezőtúri és Bonis Károly n.-kőrösi tanár; utólagosan pedig Kótai Lajos szatmári tanító. A tanárkar annak okát, hogy így kevesen pályáztak, annak tulajdonítja, mert e tanári tanszékkel egybe kötött 1300 frt fizetés kevés. Dehábár a tanárválasztási szabályzatnak megfelelőleg nem lehet a pályázat e meddősége miatt a tanárkarnak legalább három egyént ajánlani, a tanszéket nehogy a meglevő zavarok még inkább növeltessenek — már most betöltendőnek tartja. Orosz István és Bonis Károly a megválasztásra egyformán minősítve vannak. Orosz István Debreczenben született 1852-ben. Iskoláit Debreczenben végezte kitünő eredménnyel. Volt senior, járt Bécsben, hol természettant és mathesist hallgatott. Tanított ideiglenesen a debreczeni tanítóképezdén, teljes meglegedéssel. Tett lelkész-képességi vizsgát; tanári oklevelet tőle nem függő okokból nem szerzett. Bonis K. Kölesden született 1837. Hallgatott polytechnicumot Bécsben, Budán. Dolgozott mérnök mellett, volt ezenkívül önálló vállalkozó 1861-ben s Kun-szent-miklósi és 1870 óta n. kőrösi rendes tanár. irt algebra-t és számtant gym. tanulók számára, melyek maig két kiadást értek. Miniszteri igazolás szerint tanár képességi vizsga letételére nem kötelezhető. Kótai Lajos nem jöhet számításba, e lenben a másik kettőt a tanárkar egyformán ajánlja. Az egyh. kerület a szabályzatnak eleget kívánván tenni, harmadiknak kijelöli Ilyés Endre szeniorat azután szavazattal megválasztja a választó bizottságot a maga részéről mely áll: Szeremley József, Szabó János, Szél Kálmán, Székely Károly esperesekből a Dégenfeld József gr. Ritók Zsigmond, Horvát István és Ráday Gedeon gr. gondnokokból. A választás eredménye az lett hogy Orosz István választott meg.“ Eddig terjed az idézett lap közleménye, melyhez van egy pár szerény megjegyzésünk 1-ször az, hogy ime a tanárkar is átlátja, a mit mi már régebben irtunk a képző intézeti tanárok fizetéséről. Bzon az nagyon mérsékelt s nem csábító; 2-szor, későbbi esetekre vonatkozólag igen jó lesz tudomásul venni, hogy a tanári oklevél meg nem szerzése nem akadály a választásnál; 3-szor Kótai L. szatmári tanítót szóba sem hozza a tanári kar. Valóban csodás. Mert Kótai ur ha pályázott bizonyosan indokolta is e tettet s mi azt hisszük hogy így könnyedén elünni a port fölötte, nem volt helyes; 4-szer igen feltűnő, hogy a főisk. szeniorát elővették — Strómannek a ki nem is pályázott. De furcsa lett volna, ha őt választják meg és visszautasítja a bizalmat! — Mind ezen szerény megjegyzések után Orosz István urat, a megválasztott új tanárt, régi jó barátunkat szívből üdvözljük új állásában. Kívánjuk, hogy siker koronázza törekvését. Az ő tanulói kora is biztosítás már arra, hogy benne a főiskola olyan erőt nyert, mely a legjobb jövővel bíztat.

== Iskolai zászlóalj felállítását indítványozta Ardényi Dezső a pozsonymegyei tanítóegyesület legutóbbi közgyűlésén. Ezek a népfölkelés kiegészítő részét képeznék s általánosításuk céljából az ország összes tan. egyesületeivel közölni fog a javaslat, mely így hangzik: „1) Mondja ki a közgyűlés, hogy az iskolai zászlóaljakat a) elvileg kelyesnek, b) gyakorlatilag valószínűsítőknek tartja. 2) Ehhez képest a testileg megközelítőleg alkalmas tanító a tanítóképezdében megfelelő elméleti és gyakorlati oktatást nyervén, örmesteri rendes évi fizetés, egyenruha illetmény és szolgálati oldalfegyver engedélyezése mellett, tiszthelyettesi ranggal a magyar népfölkelési csapatállományba lép s tanítói működésének egész tartalmán ezen csapattestnek tagja marad. 3) A tiszthelyettes tanító a) osztályait, esetleg az egyesített osztályokat tankötelezettségük tartamán, b) az ismétlő osztályokat bezárólag a 16. éves életkorig, c) végül az ismétlő iskolákból kikerült 15—18 éves ifjakat hetenkintre megszabott órákban egyenkint úgy külön csoportokban és egységes csapatokban elméletileg és gyakorlatilag egyaránt fokozatosan oké-

szítással be fogja vezetni a hadtudomány alapelveibe, és különösen tornászati, menetelés és játékgyógykezelésbeni ügyessége által képesekké fogja tenni növendékeit arra, hogy 4) éltek 18-ik évét betöltve, a növendék fiatal ember a) elméletileg kiképezve, b) gyakorlati megedzve, a népfőlkölési keretek törzséből kiszemelt s tiszti szemlék által ellenőrzött népfőlkölő veterán altisztek vezetése alatt hetenkintre kijelölt órákban, s évi 8—8 napon külön gyakorlatokban, a vasfegyver kezelésére és különösen a czéllövésben olyképp képeztessék ki, hogy 5) 21 éves korában a rendes hadsereg állományába besoroztatván, a fiatal férfi 1½—2 év alatt elsajátíthassa azon elméleti és gyakorlati készséget, melynek elsajátítására ez idő szerint 3 év van szabva. 6) Háboru esetén a tanító-tiszthelyettes a népfőlkölési csapatokba sorakozik, s ott szakasparancnok, esetleg magasabb megbízatásokat végez. 7) A szolgálattal testileg alkalmatlan tanító leányiskolákhoz osztatik be; a kor miatt tényleges szolgálatra nehézkes tiszthelyettes tanító pedig helyhez kötött megbízatásokra fog fölhasználtatni. 8) Átmeneti intézkedés. Az iskolai zászlóaljok intézménye előre azon területekben szerveztessék, hol a nép-elem testi fejlődésének legjobb próbájaként a hadsereg kívánta évi ujoncz állomány a negyedik korosztály behi ása nélkül kiállítható. 9) Az így kiszemelt avagy ezekkel összefüggő területekben működő tanítók átmenetkép szünidei tanfolyamokon fognak állami költségen tiszthelyettesekké képeztetni. Ezek az Arányi által benyújtott s elfogadott indítványok alapelvei. Bár mi a jelenkor militarizmusának, mely az egész világból kaszárnyát csinálni s e kaszárnyába az egész emberiséget bebujtatni törekszik, nem vagyunk barátai, még azonban egész Europa ez állampusztító rendszer következményei alól, s ennek folytán felvett tárgyunknál maradva, nem habozunk kijelenteni, hogy magát az elvet, t. i. az iskolai zászlóaljok felállítását helyesen s követendőnek tartjuk. Ahoz a módhoz azonban, mely szerint Arányi Dezső a zászlóaljok felállítását kontemplálja, bizarrságánál fogva nem tudnának hozzájárulni.

— **Czifra!** A sármegyei tanfelügyelő legutóbbi jelentésében czifra dolgokat említ a megye székhelyén Eperjesen levő népiskolák állapotáról. Általában igen gyarlóknak jelzi a tanfelügyelő, de a legszebb az miszerint azt tapasztalta, hogy a tanítást nem is veszik benn komolyan. E szerint ott csak a játék folyik. No ez már furcsa! Hát a többi tót faluba ugyan hogy vennék komolyan?

— **Gyermek versek** czimalatt egy kötet mű fog a jövő hó elején megjelenni Szegeden Pósa Lajos jó hírnevű fiatal költőtől, ki így ir előfizetési felhívásában: „Még vagyok gyözödvé, hogy a leggyöngyösből hangba, legegyszerűbb dajkamesébe is lehet lehelni valami olyant, ami sulyt, értéket biztosít számára. A szív és lélek világának annyi gazdag s örök emberi nyilvánulása van, hogy a gyermekkölteményekbe is jut belőle maradandó, csak meg kell látni, tartalmilag s formailag összehangzóan egyesíteni. Költői ihlet s a bíráló és örökös világa lebegjen a gyermekvers fölött is, mint akármely nagyobb műfaj szövevényesebb alkotásain. Csak így lehet irodalmi színvonalon álló gyermekköltészetet teremteni. A gyermekköltészet nálunk még mindig elhagyatott mező. Pedig, aki erre a mezőre lép: hófehér lilomok mosolyognak rá, illatos rózsák integetnek felé, arany pillangók gyönyörködnek virágról virágra röpkedve, tavaszi napfény üde csókja borul szívére. Én ezzel a csókkal homlokomon megindultam már a mezőt bejárni, vtrágiból kötöttem egy bokrétát. Bokrétámat fölajánlom a magyar gyermekvilágnak. Ha tetszik folytatnom tovább, megyek beljebb-beljebb a szépvirágos mezőn; s ha szerény bokrétám viszonzásul egy szál virágot kaphatok elismerésül: szívem mellé tűzöm, mint költői pályám legszebb jutalmát. „Gyermekversek“ czimű kötetem, mely mintegy tíz év, teljesen új költeményt foglal magában, folyó évi június elsején jelenik meg Bloch Gyula fametszésű szép rajzaival, czimképpel ellátott, dusan aranyozott egész vászon kötésben, a legdiszesebb kiállítással. Az aranyozott vászonnötésű könyv ára 2 frt. Az előfizetések folyó évi június elsejéig nevemre czimezve a „Szegedi Napló“ szerkesztőségébe küldendők. Aki tíz előfizetést gyűjt, annak egy tiszteletpéldányt szolgállok.“ Szeged, 1886. évi május 1-én. Pósa Lajos. Részünkről ajánljuk e művet, mert a szerző neve biztosít arra, hogy tőle csak jót kaphatunk.

— **Biharmegyei tanügy.** Sipos Orbán, kir. tanfelügyelő, Biharmegye közigazgatási bizottságához igen érdekes jelentést tett a magyar-csékei, belényesi és vaskohi járásokban tett látogatásáról. Márczius havában 38 községben 52 iskolát vizsgált meg. Iskoláztatást, különböző okokból nem talált a pecze-szent-mártoni róm. kath. iskolában, a pokolai görög kath. iskolában, Gyalánban. Sonkolyoson (gör. kath. iskolák), Duse-den, Dobresten, Varsány-

ban, Feneresen, Petrieu Zavojenben, Robogányban (gör. keleti iskolák): Belényesben az izraelita iskolában. Általános tapasztalatairól következőket jelent a tanfelügyelő: „Az államiskolákat mindenütt a legnagyobb rendben, pontos, lelkes buzgalomban találtam. A legnagyobb elismeréssel kell ezek között is a belényesi állami leány- s a drák csékei vegyes iskolát kiemelnem. A remetei derék állami tanító a házi ipar tanítását és terjesztését sikerrel kezdte meg s folytatja. A róm. kath. iskolák általában kilégítő berendezéssel és sikerrel működnek. Sajnos azonban, hogy a gör. kath. és g. keleti iskolákról a belényesi g. kath. iskola első és második osztályait, a nyégerfalvi és különösen a rézbányai g. kath. a felső-topai, vajdalfalvai gör. kel. iskolákat kivéve hasonlót nem mondhatok. Az itt említettek között különösen kiemelkedik a rézbányai gör. kath. iskola, mely hivatásának az iskolai épület gyarlóságaitól eltekintve, minden irányban örvendetesen megfelel. Az e helyen nem említett többi gör. kath. és gör. keleti iskolák javítására nézve a leggyökeresebb intézkedésekre lesz szükség. Legsomorubb azonban ama tapasztalatom: hogy a gör. kath. itt nem említett, de fennebb elsorolt iskolákban a hazafias szellem nem istápoltatik, de oly irányzatot követnek, mely a testvéri összeforradást hátraveheti s a további fejlődésben nagy veszélyekkel járhat; — a magyarnyelv tanítása vagy éppen nem, vagy nem a törvény értelmében kezeltetik. Az ev. reform iskolák közül belényesujlaki az, melynél behatóbb intézkedésekre lesz szükség, a fenesi iskolára pedig, hol különben képzett tanító elismerésre méltó buzgalommal működik, nagyobb figyelmet kell az eredmény érdekében fordítani. Még az ermi-hályfalvi izr. zugiskola tárgyában jelentem, hogy a községi előjáróság erélyes intézkedésére beszüntettétvén, ez sem fogja tovább akadályozni a haladást. Stb. — (Ime! megint zsidó zugiskola és ettől sehoh tudnának megszabadulni? Ugy látszik olyan a zsidó zugtanügy mint a sok fejű sárkány, a melynek ha egy fejét levágták, nő helyette — száz.)

— **Gyűlés.** A „Heves-nagykunsági ref. tanító egyesület tiszta-földvári járás köre, tavaszi gyűlését, f. év május 26-án Tiszta-Földváron a nagyobb fiu iskolatantermében fogja megtartani, melyre a tanító testület és a tanügy iránt érdeklődők tisztelettel meghívotnak.

A gyűlés tárgyai:

1. Elnöki megnyitó.
2. A múlt gyűlés j. könyvének felolvasása és hitelesítése.
3. Elnöki jelentés.
4. Tiszt ujtitás.
5. „Gyakorlati előadás a méhészetből“ előadó: Sarkadi László helybeli tanító ur.
6. „Gyakorlati előadás“ a történelemből előadó: Fűry Gyula t. kürti tanító ur.
7. Indítványok.
8. Jövő gyűlés helyének és idejének meghatározása.

Sarkadi László
t. földvári jk. elnöke.

Tantó Imre
t. földvári jk. alelnöke

Szerkesztői üzenet.

N—g y S—r urnak. Téglás. Kaptam, köszönöm. A jövő számban!

S—n K—ly urnak Hdhz. Levelet irtam; késik a válasz.

D—n P—l urnak. Bd. Ámbátor egészségi állapotom igen gyarló, mind a mellett rajtam a lap pontos megjelenése nem mulna, mint hogy soha nem is mult. A nyomda husvétra tul volt halmozva dologgal s ez vetett bennünket vissza. Azt hiszem a rendes időt utólérendjük.

V—y J—f urnak. Már nagy is a pauza.

Felelős szerkesztő: **Szombathy János.**
Kiadótulajdonos **Kutasi Imre.**